110 Oudeland van Strijen | maand & jaar van uitgifte

Eindoordeel instandhoudingsdoelstellingen

DISCLAIMER

Dit eindoordeel is opgesteld met de informatie die aan de Arcadis, Royal HaskoningDHV en Sweco (hierna: bureaus) ter beschikking is gesteld en die vrij beschikbaar was. Ondanks dat informatie ontbreekt, niet altijd consequentie monitoring heeft plaatsgevonden of informatie achterhaald is, is zo goed mogelijk geprobeerd om conclusies te trekken. In het rapport is geprobeerd om zo duidelijk mogelijk te zijn over gebruikte bronnen (zie verwijzingen en lijst met referenties) om daarmee ook helder te zijn over op basis van welke informatie. Bij het beschikbaar komen van relevante informatie die bij het opstellen van de doelenanalyse niet tot beschikking was van de bureaus, dan kan dit tot nieuwe inzichten en tot andere conclusies leiden.

Aan de beschreven (concept)instandhoudingsdoelstellingen kunnen geen rechten worden ontleend voor wat betreft uiteindelijk in het Natura 2000-gebied beschermd is/wordt. In overleg met de provincie Zuid-Holland is bepaald welke natuurwaarden uitgewerkt moesten worden.

Inhoud

SAMENVATTING **4**

1 INLEIDING **5**

1.1 Doelstelling 5

1.2 Uitgangspunten 5

1.3 Leeswijzer 6

2 A041 KOLGANS **7**

2.1 Factsheet 7

2.2 Toelichting beoordeling doelbereik 8

3 A042 DWERGGANS **9**

3.1 Factsheet 9

3.2 Toelichting beoordeling doelbereik 10

4 A045 BRANDGANS **11**

4.1 Factsheet 11

4.2 Toelichting beoordeling doelbereik 12

5 A050 SMIENT **13**

5.1 Factsheet 13

5.2 Toelichting beoordeling doelbereik 14

6 REFERENTIES **16**

SAMENVATTING

Doel en status van het eindoordeel Oudeland van Strijen

Afgelopen tijd zijn de provincies druk bezig geweest met het opstellen van natuurdoelanalyses (NDA). Provincie Zuid-Holland is daar al begin 2020 mee gestart, als onderdeel van de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof. Doel was om in beeld te brengen wanneer de natuurdoelen gehaald zijn (welke omvang/kwaliteit) en welke maatregelen daarvoor nodig zouden (kunnen) zijn. In navolging van provincie Zuid-Holland zijn of worden inmiddels voor alle provincies NDA's opgesteld. Hiervoor is een gezamenlijke handreiking opgesteld (definitieve versie d.d. juni 2022), waarin op voorspraak van het ministerie van LNV ook een ‘eindoordeel’ is opgenomen. Dit was oorspronkelijk geen onderdeel van de Zuid-Hollandse NDA's, en is daarom tot nu toe niet opgenomen. In dit rapport is dit onderdeel daarom apart uitgewerkt als aanvulling op de NDA’s van Zuid-Holland.

Het eindoordeel is opgesteld volgens een vaste methodiek, die op punten afwijkt van de methodiek zoals die is gehanteerd voor de natuurdoelanalyses. Omdat alleen geborgde maatregelen mogen worden meegewogen, wijken de conclusies over de haalbaarheid van doelen af ten opzichte van de conclusies uit de natuurdoelanalyses waarin alle maatregelen zijn meegewogen. Het eindoordeel zoals nu opgesteld moet dan ook worden beschouwd als een momentopname.

Conclusie beoordeling doelbereik

De centrale vraag van dit eindoordeel is:

Leiden de uitgevoerde en geprogrammeerde maatregelen tot tegengaan van verslechtering van habitattypen en leefgebieden én borgen deze dat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (voor zover het uitbreiding of verbetering betreft) binnen bereik blijven of komen?

Deze vraag is in het eindoordeel per doelsoort beantwoord. In de tabel hieronder zijn de beoordelingscategorieën weergegeven.

Categorieën van antwoorden en beoordeling.

Categorie	Beoordeling
Ja	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen realisatie van instandhoudingsdoelstellingen mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. De seinen staan op groen. Verslechtering van habitats is niet aan de orde, instandhoudingsdoelstellingen zijn binnen bereik en kunnen op termijn worden behaald
Ja, mits	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen verslechtering van stikstofgevoelige habitats voorkomt (behoud is gewaarborgd), maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het op orde brengen van de condities voor het binnen bereik houden van de instandhoudingsdoelstellingen (uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering) op lange termijn. De natuurdoelanalyse maakt duidelijk wat de resterende knelpunten zijn. Dit leidt tot de noodzaak voor verdere verkenning en uitvoering van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	Uit de ecologische onderbouwing in de natuurdoelanalyse blijkt dat met het vastgestelde pakket maatregelen verslechtering niet met zekerheid valt uit te sluiten. Ook de condities voor het binnen bereik houden van eventuele doelen voor uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering op lange termijn zijn daarom nog niet met zekerheid geborgd. De natuurdoelanalyse maakt duidelijk wat de resterende knelpunten zijn. Er zijn aanvullende bron- en of natuurherstelmaatregelen nodig om verslechtering te stoppen en eventuele uitbreiding en/of verbetering te kunnen realiseren. Ook kunnen in de tussentijd overlevingsmaatregelen nodig zijn. Bij het ontbreken van mogelijkheden voor natuurherstelmaatregelen zijn directe maatregelen voor stikstofreductie nodig.

In de tabel hieronder zijn de beoordelingen per doelsoort samengevat.

Overzicht doelbereik soorten Oudeland van Strijen.

Soort	Eindoordeel
A041 Kolgans	Ja
A042 Dwerggans	Ja
A045 Brandgans	Ja
A50 Smient	Nee, tenzij

1 INLEIDING

1.1 Doelstelling

Afgelopen tijd zijn de provincies druk bezig geweest met het opstellen van natuurdoelanalyses (afgekort NDA's). Provincie Zuid-Holland is daar al begin 2020 mee gestart, als onderdeel van de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof. Doel was om in beeld te brengen wanneer de natuurdoelen gehaald zijn (welke omvang/kwaliteit) en welke maatregelen daarvoor nodig zouden (kunnen) zijn. In navolging van provincie Zuid-Holland zijn of worden inmiddels voor alle provincies NDA's opgesteld. Hiervoor is een gezamenlijke handreiking opgesteld, waarin op voorspraak van het ministerie ook een 'eindoordeel' is opgenomen. Dit was oorspronkelijk geen onderdeel van de Zuid-Hollandse NDA's, en is daarom tot nu toe niet opgenomen. In dit rapport is dit onderdeel daarom apart uitgewerkt als aanvulling op de NDA's van Zuid-Holland.

De centrale vraag van het eindoordeel is of de maatregelen leiden tot tegengaan van verslechtering én borgen deze dat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (voor zover het uitbreiding of verbetering betreft) binnen bereik blijft of komt?

Deze vraag is per soort beantwoord, waarbij de categorieën van antwoorden als aangegeven in:

Tabel 1: Categorieën van antwoorden en beoordeling.

Categorie	Beoordeling
Ja	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen realisatie van instandhoudingsdoelstellingen mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. De seinen staan op groen. Verslechtering van habitats is niet aan de orde, instandhoudingsdoelstellingen zijn binnen bereik en kunnen op termijn worden behaald
Ja, mits	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen verslechtering van het habitattype, de Habitatrichtlijnsoort of de Vogelrichtlijnsoort voorkomt (behoud is gewaarborgd), maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het op orde brengen van de condities voor het binnen bereik houden van de instandhoudingsdoelstellingen (uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering) op lange termijn. De natuurdoelanalyse maakt duidelijk wat de resterende knelpunten zijn. Dit leidt tot de noodzaak voor verdere verkenning en uitvoering van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	Uit de ecologische onderbouwing in de natuurdoelanalyse blijkt dat met vastgestelde pakket maatregelen verslechtering niet met zekerheid valt uit te sluiten. Ook de condities voor het binnen bereik houden van eventuele doelen voor uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering op lange termijn zijn daarom nog niet met zekerheid geborgd. De natuurdoelanalyse maakt duidelijk wat de resterende knelpunten zijn. Er zijn aanvullende bron- en of natuurherstelmaatregelen nodig om verslechtering te stoppen en eventuele uitbreiding en/of verbetering te kunnen realiseren. Ook kunnen in de tussentijd overlevingsmaatregelen nodig zijn. Bij het ontbreken van mogelijkheden voor natuurherstelmaatregelen zijn directe maatregelen voor stikstofreductie nodig.

Deze categorieën zijn overgenomen van de eindoordelen die zijn opgesteld voor Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden.

1.2 Uitgangspunten

Bij het opstellen van het eindoordeel van het Oudeland van Strijen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt.

- De beantwoording van bovengenoemde vragen is binnen het Natura 2000-gebied per soort gemaakt.
- Uitgegaan wordt van de uitvoering van geprogrammeerde maatregelen:
  - Herstelmaatregelen en overlevingsmaatregelen opgenomen in het Natura 2000-beheerplan en/of getekende overeenkomst of subsidieverlening.
  - Bronmaatregelen op basis waarvan prognose achtergronddepositie 2030 is gemaakt (op basis van informatie in AERIUS 2022).

- Maatregelen voorgesteld in de natuurdoelanalyses die nog niet zijn opgenomen in een getekende overeenkomst of subsidieverlening zijn nog niet geborgd en worden daarom niet meegenomen in de beoordeling.
- De referentie voor de beoordeling t.a.v. behoud is T0 (situatie op moment van aanwijzing), zoals uitgewerkt in het Natura 2000-beheerplan en PAS-gebiedsanalyses, en overgenomen in dit eindoordeel. De situatie is beschreven voor zover deze voor de huidige situatie bekend is uit het NDA.
- Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende categorieën van maatregelen:
    - Bronmaatregelen: maatregelen die leiden tot reductie van emissie van stikstofdepositie binnen het Natura 2000-gebied. Omdat Oudeland van Strijen niet is aangewezen voor stikstofgevoelige habitattypen of (leefgebieden van) soorten zijn bronmaatregelen geen onderdeel van dit eindoordeel.
    - Herstelmaatregelen: maatregelen die leiden tot herstel van gunstige condities voor habitats en leefgebieden, en daarmee leiden tot stoppen van verslechtering, behoud, uitbreiding van oppervlakte of verbetering van kwaliteit
    - Overlevingsmaatregelen: maatregelen die genomen dienen te worden om verdere verslechtering te voorkomen, in afwachting van het kunnen treffen c.q. het bereiken van het resultaat van (aanvullende) bron- en herstelmaatregelen.
    - Onderzoeksmaatregelen: maatregelen die nodig zijn om nog bestaande kennisleemten op te lossen (t.a.v. ontwikkeling omvang en kwaliteit van habitats en leefgebieden, aard en omvang knelpunten en effectiviteit van maatregelen).
- Het voorzorgsbeginsel is van toepassing. Wanneer er onvoldoende zekerheid is over het effect van uitgevoerde of nog uit te voeren maatregelen, of wanneer er nog belangrijke kennisleemten zijn, kan in veel gevallen niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat verslechtering optreedt c.q. instandhoudingsdoelen niet worden behaald. Zekerheid kan worden ontleend aan:
    - In het gebied gemeten en geïnterpreteerde data t.a.v. ontwikkeling van systeemfactoren, vegetatie en fauna.
    - Beoordeling van de effectiviteit van maatregelen in de herstelstrategieën (overzichtstabel: potentiële effectiviteit is matig tot groot; mate van bewijs is “bewezen”(B)).
    - Andere beschikbare én wetenschappelijk onderbouwde informatie.
- Mogelijke effecten van klimaatverandering zijn niet meegenomen bij de beoordeling. Klimaatverandering geldt voor de meeste leefgebieden van soorten wel als toekomstig risico. Daarbij gaat het niet alleen om langere droge en hete periodes, maar ook meer stortregens en zwaardere stormen. Maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan stijgen (ver) uit buiten de reikwijdte van dit eindoordeel en zullen internationaal genomen moeten worden. Robuust systeemherstel helpt wel bij het tegengaan van eventuele effecten van klimaatverandering.

In de volgende hoofdstukken is per soort een hoofdstuk ingevuld. Op basis van beschikbare informatie is een beoordelingsformulier doorlopen waarmee vastgesteld is of verslechtering van het leefgebied met zekerheid kan worden uitgesloten (en dus behoud geborgd is), en of eventuele uitbreidings- of verbeterdoelstellingen met voldoende zekerheid in zicht zijn.

1.3 Leeswijzer

Het eindoordeel Oudeland van Strijen is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 tot en met 5 wordt, per Vogelrichtlijnsoort, een synthese gegeven in de vorm van een factsheet en wordt toelichting op de beoordeling van het doelbereik gegeven (het eindoordeel).

2 A041 KOLGANS

2.1 Factsheet

In Tabel 2 is de informatie nodig voor het beoordelen van het doelbereik van soort A041 kolgans samengevat.

Tabel 2: Factsheet A041 kolgans.

Aspect	Uitwerking
Instandhoudingsdoelstelling	Foerageergebied
Doelstelling oppervlakte leefgebied	Behoud
Doelstelling kwaliteit leefgebied	Behoud
Doelstelling populatieomvang	Seizoensgemiddelde van 1500 vogels
Trend oppervlakte leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend kwaliteit leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend populatieomvang (2009-2010 t/m 2011-2022)	Geen significante trend aantoonbaar. Laatste vijf jaar lag het seizoensgemiddelde twee keer boven doelstelling populatieomvang en drie keer eronder (Sovon.nl).
Is er sprake van overschrijding van de KDW?	Niet van toepassing: aanwezig leefgebied van de soort is niet gevoelig voor stikstofdepositie.
Zijn er naast eventuele stikstofdepositie andere knelpunten gesignaleerd in de beheerplan(nen)?	Nee
Zijn daarvoor maatregelen genomen of geprogrammeerd (geborgde maatregelen)?	N.v.t.
Is het effect van deze maatregelen gemeten of met voldoende zekerheid voorspeld?	N.v.t.
Is er sprake van knelpunten die niet, of in onvoldoende mate door deze maatregelen zijn aangepakt? Is er sprake van andere risico's die het doelbereik, eventueel op langere termijn, kunnen beïnvloeden?	Knelpunten: ▪ Geen Risico's: ▪ Vogelgriep ▪ Herverdeling populatie kolganzen door klimaatverandering ▪ Afname populatie buiten Nederland door predatie ▪ Afname populatie buiten Nederland door afschietbeleid
Zijn er nog belangrijke leemten in kennis, die relevant zijn in het licht van het beoordelen van het doelbereik?	Ja: ▪ Invloed van verstoringsbronnen op de doelsoorten. ▪ De ligging en kwaliteit van foerageer- en slaaproutes tussen Oudeland van Strijen en overige gebieden in de Delta. ▪ De invloed van extensiever (weidevogel)beheer op de draagkracht van het gebied van het gebied voor kolgans.

2.2 Toelichting beoordeling doelbereik

In Tabel 3 is de beoordeling van het doelbereik voor A041 kolgans samengevat. Deze beoordeling is onder de tabel nader gemotiveerd.

Tabel 3: Beoordeling doelbereik A041 kolgans.

Onderwerp	Oordeel

Behoud	Geborgd
Uitbreiding oppervlakte	Niet van toepassing
Verbetering kwaliteit	Niet van toepassing
Eindoordeel	Ja

De instandhoudingsdoelstelling voor kolgans in Oudeland van Strijen is behoud van omgang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied) met een draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 1500 vogels. Binnen het gebied is voldoende geschikt foerageergebied aanwezig om de instandhoudingsdoelstelling te behalen.

Kolganzen foerageren in Oudeland van Strijen op grasland en voor een klein deel op akkerland (oogstresten, wintergraan en graszaad). Op basis van NDFF-gegevens[1] van de afgelopen vijf jaar ligt de kern van het foerageergebied van de soort in het centraal-westelijke deel van het Natura 2000-gebied. In de periode van 1980 t/m 2022 is geen significante aantalsverandering van de kolgans in Oudeland van Strijen opgetreden. Door uiteenlopende meetresultaten is de trend van de afgelopen twaalf jaar (2009-2010 t/m 2011-2022) volgens de berekeningen van Sovon onzeker.

Het merendeel van het Oudeland van Strijen bestaat uit agrarische percelen die geschikt foerageergebied bieden voor de kolgans. De verruiging in het noorden van het reservaat heeft geen invloed gehad op het beschikbare leefgebied van de kolgans. Buiten het reservaat voldoende foerageergebied voor de soort. De afname van foerageergebied van kolgans binnen het reservaat is daarom geen knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Oudeland van Strijen voor kolgans. Dit blijkt ook uit het feit dat in de voorgaande jaren een aantal keer het gemiddelde populatieaantal ver boven het doelaantal lag. Waarschijnlijk komt het niet bereiken van het doelaantal door factoren buiten het gebied. Landelijk neemt kolgans lichtelijk af door afgenomen broedsucces (Hornman *et al.,* 2021) en herverdeling in Europa door klimaatverandering (Koffijberg & van Winden, 2020). Omdat behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 1500 vogels is geborgd, luidt het eindoordeel ‘ja’.

[1] Data van de NDFF vertoont een duidelijk waarnemerseffect: de meeste waarnemingen worden gedaan langs wegen. Toch geeft dit een goed beeld van de locaties waar de meeste vogels zich bevinden, doordat alleen vogels in aanliggende polders door de waarnemers gemeld zullen worden.

3 A042 DWERGGANS

3.1 Factsheet

In Tabel 4 is de informatie nodig voor het beoordelen van het doelbereik van soort A042 dwerggans samengevat.

Tabel 4: Factsheet A042 dwerggans.

Aspect	Uitwerking
Instandhoudingsdoelstelling	Foerageergebied
Doelstelling oppervlakte leefgebied	Behoud
Doelstelling kwaliteit leefgebied	Behoud
Doelstelling populatieomvang	Seizoensmaximum van 30 vogels
Trend oppervlakte leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend kwaliteit leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend populatieomvang (2009-2010 t/m 2011-2022)	Negatief, maar sinds 2015 positief en sinds 2019-2020 boven doelstelling populatieomvang (Sovon.nl).
Is er sprake van overschrijding van de KDW?	Niet van toepassing: aanwezig leefgebied van de soort is niet gevoelig voor stikstofdepositie.
Zijn er naast eventuele stikstofdepositie andere knelpunten gesignaleerd in de beheerplan(nen)?	Nee
Zijn daarvoor maatregelen genomen of geprogrammeerd (geborgde maatregelen)?	N.v.t.
Is het effect van deze maatregelen gemeten of met voldoende zekerheid voorspeld?	N.v.t.
Is er sprake van knelpunten/drukfactoren die niet, of in onvoldoende mate door deze maatregelen zijn aangepakt? Is er sprake van andere risico's die het doelbereik, eventueel op langere termijn, kunnen beïnvloeden?	Knelpunten: ▪ Geen Risico's: ▪ Vogelgriep ▪ Herverdeling populatie door klimaatverandering ▪ Afname populatie buiten Nederland door predatie ▪ Afname populatie buiten Nederland door afschietbeleid
Zijn er nog belangrijke leemten in kennis, die relevant zijn in het licht van het beoordelen van het doelbereik?	Ja: ▪ Invloed van verstoring op de doelsoorten. ▪ In hoeverre heeft verstoring door verkeer een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen? ▪ De ligging en kwaliteit van foerageer- en slaaproutes tussen Oudeland van Strijen en overige gebieden in de Delta. ▪ De invloed van extensiever (weidevogel)beheer op de draagkracht van het gebied van het gebied voor dwerggans.

3.2 Toelichting beoordeling doelbereik

In Tabel 5 is de beoordeling van het doelbereik voor A042 dwerggans samengevat. Deze beoordeling is onder de tabel nader gemotiveerd.

Tabel 5: Beoordeling doelbereik A042 dwerggans.

Onderwerp	Oordeel
Behoud	Geborgd
Uitbreiding oppervlakte	Niet van toepassing
Verbetering kwaliteit	Niet van toepassing
Eindoordeel	Ja

De instandhoudingsdoelstelling voor dwerggans in Oudeland van Strijen is behoud van omgang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied) met een draagkracht voor een seizoensmaximum van 30 vogels.

Dwergganzen foerageren in Oudeland van Strijen voornamelijk op oude graslandpercelen met veel reliëf aan weerszijden van de Vlaamse Weg, in het reservaat van Staatsbosbeheer. De trend van het seizoensmaximum dwergganzen van de afgelopen twaalf jaar (2009-2010 t/m 2011-2022) is negatief (<5%), maar het seizoensmaximum lag bijna altijd boven de instandhoudingsdoelstelling. Sinds 2015 is weer sprake van een toename in de aantallen. Het gemiddelde seizoensmaximum van de afgelopen vijf jaar is 42 vogels. Dat ligt fors boven het doelaantal van 30 vogels.

Het merendeel van het Oudeland van Strijen bestaat uit agrarische gebieden die geschikt foerageergebied bieden voor de dwerggans. Ook in het zuiden van het reservaat wordt dwerggans veel waargenomen. In het noorden van het reservaat is minder geschikt foerageergebied voor deze soorten aanwezig. De verruiging in het noorden van het reservaat heeft geen invloed gehad op het beschikbare leefgebied van de brandgans. Buiten het reservaat is voldoende foerageergebied voor de soort. De afname van foerageergebied van brandgans binnen het reservaat is daarom geen knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Oudeland van Strijen voor dwerggans.

Gezien het behalen van het doelaantal en de recente toename in aantallen, is de draagkracht van Oudeland van Strijen voldoende voor de foerageerfunctie voor dwerggans. De negatieve trend van de afgelopen twaalf jaar wordt waarschijnlijk veroorzaakt door factoren buiten het Natura 2000-gebied, zoals verhoogde predatie in broedgebieden (De Jong, 2023). Omdat behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een seizoensmaximum van 30 vogels is geborgd, luidt het eindoordeel ‘ja’.

4 A045 BRANDGANS

4.1 Factsheet

In Tabel 6 is de informatie nodig voor het beoordelen van het doelbereik van soort A045 brandgans samengevat.

Tabel 6: Factsheet A045 brandgans.

Aspect	Uitwerking
Instandhoudingsdoelstelling	Foerageergebied
Doelstelling oppervlakte leefgebied	Behoud
Doelstelling kwaliteit leefgebied	Behoud
Doelstelling populatieomvang	Seizoensgemiddelde van 1500 vogels
Trend oppervlakte leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend kwaliteit leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend populatieomvang (2009-2010 t/m 2011-2022)	Geen significante trend aantoonbaar. Seizoensgemiddelde ruim boven doelstelling populatieomvang (Sovon.nl).
Is er sprake van overschrijding van de KDW?	Niet van toepassing: aanwezig leefgebied van de soort is niet gevoelig voor stikstofdepositie.
Zijn er naast eventuele stikstofdepositie andere knelpunten gesignaleerd in de beheerplan(nen)?	Nee
Zijn daarvoor maatregelen genomen of geprogrammeerd (geborgde maatregelen)?	N.v.t.
Is het effect van deze maatregelen gemeten of met voldoende zekerheid voorspeld?	N.v.t.
Is er sprake van knelpunten/drukfactoren die niet, of in onvoldoende mate door deze maatregelen zijn aangepakt? Is er sprake van andere risico's die het doelbereik, eventueel op langere termijn, kunnen beïnvloeden?	Knelpunten: ▪ Geen Risico's: ▪ Vogelgriep ▪ Herverdeling populatie door klimaatverandering ▪ Afname populatie buiten Nederland door predatie
Zijn er nog belangrijke leemten in kennis, die relevant zijn in het licht van het beoordelen van het doelbereik?	Ja: ▪ Invloed van verstoring op de doelsoorten. ▪ In hoeverre heeft verstoring door verkeer een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen? ▪ De ligging en kwaliteit van foerageer- en slaaproutes tussen Oudeland van Strijen en overige gebieden in de Delta. ▪ De invloed van extensiever (weidevogel)beheer op de draagkracht van het gebied van het gebied voor brandgans.

4.2 Toelichting beoordeling doelbereik

In Tabel 7 is de beoordeling van het doelbereik voor A045 brandgans samengevat. Deze beoordeling is onder de tabel nader gemotiveerd.

Tabel 7: Beoordeling doelbereik A045 brandgans.

Onderwerp	Oordeel
Behoud	Geborgd
Uitbreiding oppervlakte	Niet van toepassing
Verbetering kwaliteit	Niet van toepassing
Eindoordeel	Ja

De instandhoudingsdoelstelling voor brandgans in Oudeland van Strijen is behoud van omgang en kwaliteit leefgebied (foerageergebied) met een draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 1500 vogels.

Het Natura 2000-gebied wordt vooral gebruikt als foerageergebied voor brandganzen, maar tegenwoordig blijven ook steeds grotere groepen van de brandgans slapen in Oudeland van Strijen. De brandgans foerageert voornamelijk op gras of landbouwgewassen in het zuiden van het Natura 2000-gebied. In de jaren rond de aanwijzing van Oudeland van Strijen als Natura 2000-gebied is het aantal overwinterende brandganzen in het gebied sterk toegenomen. De aantallen zijn daarna afgevlakt en door wisselende aantallen door de jaren heen is in de periode 2009-2010 t/m 2021-2022 geen trend aantoonbaar. De sterke toename van brandganzen in het verleden is met name het gevolg van toenemende bescherming langs migratieroutes en door de intensivering van de landbouw (Tombre *et al.,* 2019*).* Rond dezelfde jaren dat het aantal brandganzen in Oudeland van Strijen begon af te vlakken, begon het landelijke aantal af te vlakken (Sovon, 2022). Dit duidt erop dat de oorzaak van de afvlakking buiten het Natura 2000-gebied ligt. Mogelijk worden minder individuen geteld doordat de ganzen door stijgende temperaturen door klimaatverandering steeds later in het jaar arriveren (Sovon, 2019). Daarnaast vertoont het broedsucces van brandgans in de arctische populaties sinds de eeuwwisseling een dalende trend (Hornman *et al.,* 2022). Aangezien het aantal brandganzen in Oudeland van Strijen nog steeds ver boven de instandhoudingsdoelstelling ligt, vormt dit op dit moment geen knelpunt voor het gebied. Behoud van omvang en kwaliteit leefgebied is geborgd en het eindoordeel luidt dus ‘ja’.

5 A050 SMIENT

5.1 Factsheet

In Tabel 8 is de informatie nodig voor het beoordelen van het doelbereik van soort A050 smient samengevat.

Tabel 8: Factsheet A050 smient.

Aspect	Uitwerking
Instandhoudingsdoelstelling	Slaap- en rustplaats en foerageergebied
Doelstelling oppervlakte leefgebied	Behoud
Doelstelling kwaliteit leefgebied	Behoud
Doelstelling populatieomvang	Seizoensgemiddelde van 1100 vogels
Trend oppervlakte leefgebied	Stabiel (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend kwaliteit leefgebied	Onbekend, mogelijk negatief (Provincie Zuid-Holland, 2023)
Trend populatieomvang (2009-2010 t/m 2011-2022)	Sterke afname, populatieomvang onder doelstelling populatieomvang (Sovon.nl).
Is er sprake van overschrijding van de KDW?	Niet van toepassing: leefgebied van de soort is niet gevoelig voor stikstofdepositie.
Zijn er naast eventuele stikstofdepositie andere knelpunten gesignaleerd in de beheerplan(nen)?	Ja: ▪ 110K1: In de praktijk worden de streefpeilen niet overal in het reservaat van gehaald. Daarnaast mist het huidige peilbeheer enige flexibiliteit waardoor de uitvoering van beheermaatregelen niet altijd mogelijk is. Door dit laatste neemt de verruiging in het gebied toe. Dit kan leiden tot kwalitatieve afname van foerageergebied smient. Dit is echter nog niet met zekerheid te zeggen. Hiervoor een onderzoeksvraag opgenomen in het derde beheerplan.
Zijn daarvoor maatregelen genomen of geprogrammeerd (geborgde maatregelen)?	Ja: Voor A050 Smient zijn de volgende maatregelen geborgd: ▪ 110M1: Binnen drie jaar nieuw peilbeheer in reservaatgebied (Kwaliteitsimpuls waterhuishouding) ▪ 110M2: Jaarlijkse monitoring oppervlakte plas-dras na uitvoering van 110M1
Is het effect van deze maatregelen gemeten of met voldoende zekerheid voorspeld?	Nee: ▪ 110M1 zal het probleem van vaste streefpeilen oplossen, maar er is nog geen bewijs dat dit ook zal leiden tot een afname van verruiging. Daarnaast is nog niet bekend hoe het oppervlakte plas-dras zich zal ontwikkelen door deze maatregel.
Is er sprake van knelpunten/drukfactoren die niet, of in onvoldoende mate door deze maatregelen zijn aangepakt? Is er sprake van andere risico's die het doelbereik, eventueel op langere termijn, kunnen beïnvloeden?	Ja: ▪ 110K1: Vaste streefpeilen en verruiging in reservaatgebied Risico's: ▪ Vogelgriep ▪ Herverdeling populatie door klimaatverandering ▪ Afname populatie buiten Nederland door predatie ▪ Afname populatie buiten het Natura 2000-gebied door afschietbeleid
Zijn er nog belangrijke leemten in kennis, die relevant zijn in het licht van het beoordelen van het doelbereik?	Ja: ▪ Oorzaak van afname van smient en het gebiedsgebruik van smient zijn grotendeels onbekend ▪ Invloed van verstoring op de doelsoorten. ▪ In hoeverre heeft verstoring door verkeer een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen? ▪ De ligging en kwaliteit van foerageer- en slaaproutes tussen Oudeland van Strijen en overige gebieden in de Delta. ▪ De invloed van extensiever (weidevogel)beheer op de draagkracht van het gebied van het gebied voor brandgans.

5.2 Toelichting beoordeling doelbereik

In Tabel 9 is de beoordeling van het doelbereik voor A050 smient samengevat. Deze beoordeling is onder de tabel nader gemotiveerd.

Tabel 9: Beoordeling doelbereik A050 smient.

Onderwerp	Oordeel
Behoud	Niet geborgd
Uitbreiding oppervlakte	Niet van toepassing
Verbetering kwaliteit	Niet van toepassing
Eindoordeel	Nee, tenzij

De instandhoudingsdoelstelling voor smient in Oudeland van Strijen is behoud van omgang en kwaliteit leefgebied (rust- en foerageergebied) met een draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 1100 vogels. De soort geeft de voorkeur aan gebieden waar sprake is van plas-drassituaties en komt in Oudeland van Strijen dan ook het meest voor in het reservaat van Staatsbosbeheer. Het seizoensgemiddelde van het aantal smienten in Oudeland van Strijen is sinds 2006 sterk afgenomen (>5% per jaar) en ligt sinds 2009 (met uitzondering van 2013-2014) onder het instandhoudingsdoel. De oorzaak van de afname van de smienten in Oudeland van Strijen is niet volledig bekend. Wel zijn verschillende oorzaken mogelijk:

- Verlaagd broedsucces in Scandinavische broedgebieden (Fox *et al.,* 2015; Pöysä *et al.*, 2017);
- In Europa en mogelijk ook in Nederland is sprake van een herverdeling van de populatie;
- De kwaliteit van het foerageergebied van smient in het reservaat neemt af door verruiging en afname eiwitrijk gras;

Een aantal van deze oorzaken van de afname van smient liggen niet binnen het Natura 2000-gebied. De afname van omvang en kwaliteit van foerageergebied echter wel. Het is onbekend welke factoren de grootste rol spelen. Het is mogelijk dat de afname van smienten enkel door factoren buiten het gebied komt, maar het is ook mogelijk dat de verruiging in het reservaat een rol speelt. Het is de bedoeling dat verruiging afneemt door de geborgde maatregel 110M1. Het is echter nog niet met zekerheid te zeggen of dit inderdaad gebeurt. Daarnaast is nog onduidelijk hoe het aandeel plas-dras in het gebied zich zal ontwikkelen onder het nieuwe peilbeheer.

Gezien niet met zekerheid is te zeggen of de afname van smient in Oudeland van Strijen wordt veroorzaakt door factoren buiten het gebied, of door knelpunten binnen het gebied, is het ook niet met zekerheid te zeggen of de draagkracht van het Natura 2000-gebied voldoende is voor smient. Daarnaast is onduidelijk welk effect de geborgde maatregel 110M1 op het leefgebied van smient zal hebben. Volgens de natuurdoelanalyse zijn aanvullende maatregelen nodig om het leefgebied van smient op orde te krijgen en te houden. Aangezien behoud van omvang en kwaliteit leefgebied niet geborgd is en de oorzaak van de forse afname smienten in het gebied niet volledig bekend is, luidt het eindoordeel ‘nee, tenzij’.

6 REFERENTIES

- De Jong, A. 2023. *Dwergganzen steeds vaker onder de radar*. Sovon nieuwsbericht: https://sovon.nl/actueel/nieuwsberichten/dwergganzen-steeds-vaker-onder-de-radar-0, geraadpleegd op 18 december 2023
- Everts, F.H., A.J.M. Jansen, E. Brouwer, A.T.W. Eysink, R. van der Burg & H. van Kleef, 2014. Herstelstrategieën. Deel III. Landschapsecologische inbedding van de herstelstrategieën. Nat zandlandschap. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Fox, A. D., Keller, V., Langendoen, T., Lehikoinen, A., Lorentsen, S. H., Molina, B., ... & Wahl, J.,2016,. Seeking explanations for recent changes in abundance of wintering Eurasian Wigeon (Anas penelope) in northwest Europe. *Ornis Fennica*, *93*(1), 12-25.
- Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Hustings F., Winden E. van, Els P. van, Kleefstra R., Soldaat, L., 2021, Watervogels in Nederland in 2018/2019, *Sovon-rapport 2021/01, RWS-rapport BM 21.08.* Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Hustings F., Winden E. van, Els P. van, Jong A. de, Kleefstra R., Schoppers J., Slaterus R. Turnhout C. van & Soldaat L, 2022, Watervogels in Nederland in 2019/2020. *Sovon-rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03.* Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Jongejans, E., Nolet, B. A., Schekkerman, H., Koffijberg, K., de Kroon, H., 2015, Naar een effectief en internationaal verantwoord beheer van de in Nederland overwinterende populatie Kolganzen, *Sovon-rapport 2014/56, CAPS-rapport 2014/02*, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Taakgroep Ecologische Onderbouwing (TEO), 2022, *Toelichting bij het gebruik van de Overzichtstabel Typen Herstelmaatregelen.*
- Koffijberg K. & Van Winden E., 2020, Ganzen en zwanen in 2019/20: teruglopende winteraantallen, groeiende broedpopulaties. *Sovon-Nieuws* 33: 10-11.
- OBN Natuurkennis, z.d., *N13.02 Wintergasten weide – herstel en inrichting*. Geraadpleegd op 18-10-2023, van: https://www.natuurkennis.nl/natuurtypen/n13-vogelgraslanden/n13-02-wintergasten-weide/Herstel-en-inrichting-N1302/
- Pöysä, H., Elmberg, J., Gunnarsson, G., Holopainen, S., Nummi, P., & Sjöberg, K., 2017, Habitat change and population decline in breeding wigeon Anas penelope. In *33rd IUGB Congress and 14th Perdix Congress 22-25 Aug, Montpellier*.
- Provincie Zuid-Holland, 2016, Beheerplan bijzondere natuurwaarden Oudeland van Strijen 2016-2021
- Provincie Zuid-Holland, 2023, Natuurdoelanalyse Natura 2000 110 Oudeland van Strijen, Opgesteld door Arcadis, Royal HaskoningDHV en Sweco, in opdracht van de Provincie Zuid-Holland.
- Sovon, 2019, Verminderd ganzenbezoek in de winters van 2017/18 en 2018/19*, Sovon-Nieuws 32 (3).*
- Sovon, 2022, *Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000 (A050 Smient niet-broedvogel).*
- Tombre, I. M., Oudman, T., Shimmings, P., Griffin, L., & Prop, J. (2019). Northward range expansion in spring-staging barnacle geese is a response to climate change and population growth, mediated by individual experience. *Global Change Biology,* 25(11), 3680-3693.
- Van den Broek, T., van Rijsbergen, J., 2017, *Verbeterplan voor weidevogels binnen het eigendom van Staatsbosbeheer in het Oudeland van Strijen*, Royal Haskoning DHV, in opdracht van provincie Zuid-Holland.